
EĞİTİMCİLERİN ÖRGÜTLENMESİNE DOĞRU

"Eğer demokratik bir Türkiye inşa edilecekse bu demokraside tüm çalışanların sendikal hak ve özgürlüklerinin olması gerekir."

Crister Romillson

İsveç Meslek Öğretmenleri Sendikası Başkanı

Gün, Nisan 1987, s.18

Demokrasi, hele günümüz Türkiye'sinde, üstüne övgüler düzülen bir kavram. Hiç kimse "ben demokrasi düşmanıyım" demiyor. Tam tersine soldan sağa değin herkes, demokrasi yolunda her türlü mihneti göğüslemeye hazır bir görünüm sergiliyor. Hatta 12 Eylülcüler bile, demokrasiye son verirken olduğu gibi, demokrasinin arta kalan kurum ve mevzilerine bir bir yerleşirken de kendilerine "demokrasi âşiği" görünümü verdiler, veriyorlar.

Hiç kuşku yok ki demokrasi ve ilerleme düşmanları, demokrasinin kendi çıkarlarına ters düşen doğasını çok iyi biliyorlar. Onun içindir ki demokrasiyi ortadan kaldırma, sürüncemede bırakma ya da önleme konusunda gerekli bütün düzenlemeleri gerçekten büyük bir ustalıklarla yapıyorlar. Özellikle de, demokrasinin en etkili savaşım araçları olan örgütlerin (partiler, sendikalar, dernekler, meslek odaları, kooperatifler vb.) kurulmaması ya da göstermelik konumlara indirgenmesi yolunda akıllara durgunluk veren buluşlar ve uygulamalar sergiliyorlar.

Demokrasi güçleri buna karşı, aralarında düşün ve inanç farkları bulunsa da, demokrasi savaşımını her şeyden önce örgütlenme ve örgüt özgürlüğünün kazanılması yönünde yoğunlaştırmalıdır. Demokrasi

düşmanı işbirlikçi tekelci sermayeye, onun emperyalizme teslimiyet politikasına, militarizm dayatmalarına, dini bir sömürü aracı olarak kullanma yöntemlerine karşı bağlaşıklık bir güç oluşturarak, en başta örgütlenme ve örgüt özgürlüğünün kazanılmasına yönelik olmak üzere somut adımlar atmalı, var olan en küçük olanağı bile bu yolda değerlendirmeyi başarmalıdır.

Herkes “*bu koşullarda grevler, yürüyüşler yapılamaz, öğrenci dernekleri kurulamaz*” diye düşünürken işçi sınıfımızın yiğit evlatlarının ve tuttuğunu koparan öğrenci gençlerimizin bu karamsarlığı ve karanlığı yırtarak, grevler, Başkent'e yürüyüşler yapmaları, dernekleriyle YÖK düzenine direnişleri bunu çürüten örneklerdir. Bu duruma geçmişten bir örnek için de, işçi sınıfımızın, 16-17 Haziran olayları olarak bilinen eylemleriyle o dönemin siyasal iktidarlarını işçileri memurlaştırma girişiminden caydırışını anımsamalıyız. “*Sınıf*” gerçekliğini yok sayan çevrelerin, bu gerçekliği çoktandır kabul eder duruma gelmeleri; “*Kürt sorunu*” olgusunun artık karşıt çevrelerce de varsayılmaya başlanması, yine var olanı aşma savaşmalarının sonucu değil midir?

Bugün ülkemizde işçi sınıfımız kendi siyasal ve sendikal örgütleri aracılığıyla özgürce sınıf savaşımı ve rebilmekten uzaktır. Devlet memurlarımız zaten siyasal partilere girebilme hakkından, sendikal haklarından ve hatta önemli bir kesimiyle dernek kurma, derneklere üye olma haklarından bile yoksundurlar. Bunlar arasında öğretmenlerimiz de vardır.

Öğretmenlerimizin örgütlenmelerine ilişkin yasal durum şöyledir:

Bilindiği gibi 1982 Anayasası'nın 33. Maddesinde “*herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir*” denilmiş, hemen arkasından “*ancak*” denilerek, bu hükmün, “*silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu hizmeti görevlilerinin dernek kurma haklarına başkaca sınırla-*

malar getirilmesine veya bu hürriyeti kullanmalarının yasaklanmasına engel olamayacağı” vurgulanmıştır. Dernekler Yasası'nın 4. Maddesi'nde ise, Anayasa'nın bu maddesine dayanılarak resmi ve özel ilköğretim, lise veya dengi okullar öğretmen ve yöneticileri, Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve iller kuruluşunda çalışan öğretmenlerle diğer personeli, dernek kurmaları yasaklanan kamu hizmeti görevlileri kapsamına alınmışlardır.

Bu durumda, halen resmi eğitim kurumlarında çalışmakta olan öğretmenlerin dernek kuramayacakları açık ve kesindir. Ancak bu yasağın, özel öğretim kurumlarındaki öğretmenler için de geçerli olup olmayacağı tartışmalıdır. Çünkü Anayasa'nın 33. Maddesi ile, kamu hizmeti görevlileri'nin dernek kurma haklarının ve bu hakların kullanılmasının sınırlandırılıp yasaklanabileceği hükme bağlanmıştır. “Kamu hizmeti görevlileri” Dernekler Yasası'nın 3. Madde 5. Bend'inde “*kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri*” olarak tanımlandığına göre özel okul öğretmen ve işçileri kamu hizmeti görevlilerinden sayılmamak gerekir. Dolayısıyla da Anayasa'nın 33. Maddesi'ndeki dernek kurma yasağı Dernekler Yasası'nın 4. Maddesi ile Anayasa'ya aykırı olarak özel okul öğretmenleri için de geçerli sayılmıştır. Bu arada şunu da belirtelim ki, özel okul öğretmenleri 2821 Sayılı Sendikalar Yasası'na göre sendikal haklardan da bütünüyle yasalıdır.

Dernekler Yasası'nın üyelik sorunu nu düzenleyen 16. Maddesi'ne gelince: Bilindiği gibi, bu maddenin 1. Fıkrası yargı mesleğindeki kamu hizmeti görevlilerinin dernek üyeliğini izne bağlamakta, 2. Fıkrası da 4. Madde'de belirtilen diğer kamu hizmeti görevlilerinin ancak ilgili buldukları bakanlıkça tespit ve ilan edilen derneklere üye olabileceklerini hükme bağlamaktadır. Bu duruma göre resmi okul öğretmenlerinin

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (MEGSB)'nin izni olmadıkça kurulması düşünülen derneğe üye olamayacakları açık ve kesindir. Ancak devlet sektörü işçisi olmadıklarından, özel okul öğretmenlerinin Dernekler Yasası'nın 3. Madde 5. Bend'indeki "kamu hizmeti görevlileri" tanımına girmemeleri, dernek üyesi olmalarında sakınca olmaması gerekir.

O halde günümüz koşullarında bir öğretmen ya da eğitimciler derneğine üye olabilecek olanlar, eğitim mesleğinden emekli olanlar ya da başka herhangi bir nedenle kamu hizmeti görevinden ayrılmış bulunan eğitimcilerdir ve bunlara özel okullarda çalışan öğretmenler de dahil olmak gerekir. Dernekler Yasası'nın 16. Maddesi'nin 2. Fıkrasına girmemeleri koşuluyla bunlar arasında genel ve yerel düzeylerde öğretmen örgütçülüğü yapmış, yıllar yılı örgütlü savaşımlarında deneyimlerinde yoğunlaşmış öğretmenler hiç değilse nitel açıdan önemli bir yer tutmaktadır. Kaldı ki işten atılan ya da ünlü 1402 Sayılı Yasa ile meslekten uzaklaştırılanlar arasında salt ilerici, demokrat kişilikleriyle çevresinde sayılıp sevilen öğretmen ve öğretim üyeleri de vardır ve bu iki dinamik kesim, eğitim alanında düşünülen örgütlenme girişimi için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Onların öğretmen örgütçülüğünden kendileri için doğrudan bekledikleri şey, örgütlü savaşımlar yoluyla mesleğe yeniden dönebilmek ve yitirilmiş haklarını yeniden kazanabilmektir. Ve bu, onlar için somut bir hareket noktasıdır. Kaldı ki öğretmen örgütçülüğünün, eğitim mesleğinin bu dinamik, saygın kişileri, öğretmen hareketinin öncüsü durumunda olduklarının bilinci ve sorumluluk duygusuyla da devinime hazırdırlar. Ayrıca, genel demokrasi savaşımına katkılarında bulunmak istemenin dürtüsüyle de kendi alanlarında örgütlenmek istesinde olsalar gerektir.

Dernekler Yasası 7 Ekim 1983 gününden bu yana yürürlükte olduğuna göre, eğitim alanında da o tarihten bu yana yani 4 yıldan beri dernek

kurma olanağı son derece sınırlı bile olsa bulunmaktadır. Ama ne yazık ki bugüne değin, en azından ülke düzeyinde böyle bir girişimde bulunulmamıştır. Oysa, toplumların yaşamında 4 yıllık bir zaman diliminin önemli bir yer tutması bir yana, 12 Eylül dönemi daha ilk günden başlayarak hele eğitim alanında ancak öğretmenlerin örgütlü birliğiyle ve demokratik savaşımlarıyla onarılması gereken büyük hasarlara yol açmıştır.

Eğitim tarihimizde ilk kez patlak veren öğrenci ve öğretmen intiharları bile bu hasarın dayanılmaz boyutlara ulaştığını göstermeye yeterlidir. Öğretmen intiharlarının kökeninde çalışan öğretmenlerimizin her gün biraz daha artan hızla sefalete itilişleri, yan gelir peşinde sırt hamallığına değin uzanan işlere bile “talip” olmak zorunda kalışları, üstelik kışla disiplini hüküm süren okullarda mesleki formasyonları uyarınca öğretmenlik yapamaz duruma sürüklenişleri de yok mudur?

Genel demokrasi savaşımları eşliğinde öğretmenlerimizin örgütlü birliğine yönelik adımlar atılmadıkça bu enkazın altından kalkılması hedefine nasıl ulaşılacaktır?

Demokrasi güçlerinin ülke çapında en geniş birlikteliğini gerektiren bir yönetim ortamında bulunduğumuzu bir an için düşünmesek bile, salt eğitim alanında yaşanan görülmemiş yıkım, ister solda, ister sağda olsunlar, demokratik eğitimden yana olan tüm öğretmenlerimizi kendiliğinden ortak tepkilere götürücü niteliktedir. Daha açık bir anlatımla, 12 Eylül öncesinde hangi kompartımanda yer almış olurlarsa olsunlar, öğretmenlerimiz; okul programları, öğretim yöntemleri, öğretmen ve öğrenci hakları yönünden kendi yaşam koşullarını böylesine geriletken günümüz koşullarında artık bir marşandiz vagonunun içinde ve balık istifi konumundadırlar.

Elinizde tuttuğunuz *abece*, bu nesnel durumun bir ürünü olarak doğmuştur. Demokratik öğretmen hareketinin mirasına sahip çevre-

lerce, öğretmenlerin örgütlü birliğine doğru atılan bir ilk adım olarak yayın yaşamına girmiştir. Ve artık bundan böyle öğretmenlerimizin örgütlü birliğinin sesidir. Onu amacına ulaştıran bütün arkadaşlarımızı kutlamayı bir görev sayıyorum.

Dernekler Yasası'nın 5,7,11,12,37,43,44. Maddeleri'yle amaçları ve etkinlik alanları alabildiğine daraltılmış bulunan derneklerle pek bir şey yapılamayacağı savunularak, böyle bir girişim kimilerince belki küçüm-senebilir. Ancak var olan derneklerden kimilerinin, usta yöneticilerin elinde bu kuşa döndürülmüş etkinlik alanında bile etkili bir silah ola-bildikleri anımsanmalıdır.

En doğal örgütlenme haklarından yoksun bırakılmış yüz binlerce öğret-menin üye olamayacağı böyle bir derneğin anlamsız ve gereksiz olduğunu düşünenler de bulunabilir. Ne var ki günümüz Türkiye'sinde sayısal açıdan küçük, ama çalışan yüz binlerce öğretmenimizin kapalı (zımnı), mümkün olduğunca da fiili, açık desteğini sağlamayı başaran, örgütlü öğretmen hareketini kaldığı yerden daha sağlıklı bir biçimde sürdürmeye layık geçiş örgütü niteliğinde böyle bir öğretmen derneği, hem öğretmenlik mesleğinin, hem öğretmenlerimizin ve hem de demokrasinin kurtuluşunda önemli bir yer tutacaktır. Başka bir yönüyle de örgütlenme yasaklı öteki kamu kesimlerinde yeni yeni meslek kuruluşlarının oluşturulmasında demokratik öğretmen hareke-tinin geleneksel öncülüğü gerçekleşmiş olacaktır.

Dernek, en başta çalışan öğretmenlerin örgütlenme özgürlüğüne kavuşmalarının gerçekleşmesini amaçlamalı, bunun için var olan bütün olanakları kullanmalıdır. Çalışan ve emekli öğretmenlerin özlük hak-larıyla birlikte, işten atılan öğretmenlerin tüm yitirilmiş haklarının savunulması, eğitimin demokratikleştirilmesinin yanı sıra laikleştirilme-si amaçlarını da üstlenmelidir. Bu amaçların gerçekleşmesi yolunda yine

var olan demokratik olanakları sonuna değin kullanma bilinciyle savaşımlar yürütürken, genel demokrasi savaşına uyum göstermeli ve hem de katkılarda bulunmalıdır.

Adına ister öğretmenler, ister eğitimciler derneği, isterse başka bir şey denilsin, böyle bir derneğin gerçekteşmesi için gerekli birlik ve bütünlüğün sağlanmasında öğretmenlerimiz her türlü özveriye gösterecek yetkinliktedir. Onların örgüt yöneticileri, TÖB-DER Davası'nda, aralarındaki ayrılıkları atarak, 12 Eylül'e karşı tek bir yürek gibi durmayı başarmışlardır. Ve şimdi de gelmiş geçmiş bütün temsilcileri, abece dergimizin çevresinde kenetlenmiş olarak, çalışan öğretmenlerimizin örgütlenme haklarının yeniden kazanılması, özellikle de sendikalaşmaları, adli ve idari uygulamalardan zarar gören tüm eğitimcilerin haklarının iadesi, emekli öğretmenlerin, özel okul, dersane öğretmenlerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi yolunda demokratik olanakları sonuna dek kullanmak üzere örgütlü savaşına adım atmaktadırlar. Bu savaşım kuşkusuz ki genel demokrasi savaşına uyumluluk ve hiçbir olanağı heder etmeden katkılarda bulunma temelinde olacaktır.

abecce, Aralık 1987.